

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Konstprogram för Botkyrka kommun 2026-2030

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: skriv nummer exempelvis KS/xxx:xx
Dokumentet är beslutat av: Kommunfullmäktige
Dokumentet beslutades den: skriv datum så här xx månad 20xx
Dokumentet gäller för: Kultur- och fritidsnämnden
Dokumentet gäller till den: 31 december 2030

BOTKYRKA
KOMMUN

Dokumentet ersätter: Konstprogram för Botkyrka kommun 2021 - 2025

Dokumentansvarig är: Kultur- och fritidsnämnden

För revidering av dokumentet ansvarar: Kultur- och fritidsnämnden

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kultur- och fritidsnämnden

Relaterade dokument: Konstprogram för Botkyrka kommun 2021-2025: Förstudie, Reglemente för kultur- och fritidsnämndens Konstråd, Riktlinje för investeringar i Botkyrka kommun (KS/2018:609), Värdegrund (KS/2016:59), Ett hållbart Botkyrka (KS/2020:146), Strategi Kreativa Botkyrka (KS/2014:188)

Post Botkyrka kommun, 147 85 TUMBA | **Besök** Munkhättvägen 45

Tel 08-530 610 00 | www.botkyrka.se | **Org.nr** 212000-2882 | **Bankgiro** 624-1061

KONSTPROGRAM FÖR BOTKYRKA KOMMUN 2026 – 2030

Konstprogram för Botkyrka beskriver hur Botkyrka kommun arbetar för att säkerställa ett demokratiskt, jämlikt och inkluderande konstliv. Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar genom Botkyrka konsthall för att konsten är en självklar och viktig del av Botkyrkabornas vardag. Detta sker genom en bred verksamhet som innefattar utställnings- och programverksamhet, konstinköp, internationellt ateljéprogram, pedagogik, mentorskap för unga och produktion av offentlig konst.

Vision

”Genom den samtida konsten kan vi få en djupare förståelse för vår tids viktiga frågor men också få syn på oss själva och samhället vi lever i, vi kan som betraktare och deltagare utmanas och utvecklas. Botkyrka kommun arbetar genom Botkyrka konsthall för att konstens rum ska vara välkomnande och tillåtande för alla människor, oavsett bakgrund och förkunskaper.”

Alla Botkyrkabors rätt till kreativitet, medskapande och deltagande är den självklara utgångspunkten för Botkyrka kommuns arbete med konsten. För att Botkyrka ska vara ett socialt hållbart samhälle måste alla aktörer göra sin del för att skapa gemenskap och social sammanhållning, detta sker inte minst genom olika samarbeten och möten över grupp- och stadsdelsgränser. I det arbetet spelar Botkyrka konsthall en viktig roll.

”Framtidens Botkyrka är en inspirerande plats full av möjligheter. Genom kontraster, kreativitet och nyfikenhet skapar vi de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid.”¹

Så lyder Botkyrka kommuns vision och detta genomsyrar såväl kultur- och fritidsförvaltningens som Botkyrka konsthalls arbete. Med stöd i kommunens ledord; *öppen, ansvarstagande, modig* och *energisk*, arbetar Botkyrka konsthall i alla led med medborgaren i fokus. Konsten är ett demokratiskt verktyg för att stärka jämlikheten i kommunen och trygga grundläggande mänskliga rättigheter.

Enligt artikel 31 i barnkonventionen som sedan 1 januari 2020 är svensk lag ska alla barns rätt till konstnärlig och kulturell verksamhet främjas och stärkas.²

¹ Se styrdokument i Botkyrka kommun: Värdegrund KS/2016:59.

² UNICEF, <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> (2025-02-25).

Konstprogrammet styrs även av strategin *Kreativa Botkyrka*, som slår fast vikten av utrymme för kreativitet på platsen Botkyrka samt att kommunen skall vara möjliggörare för Botkyrkaborna att själva initiera och genomföra konstnärliga idéer och projekt.³ Ett ytterligare styrdokument som är av stor vikt för kommunens arbete med konst är *Riktlinje för investeringar i Botkyrka kommun*, här formuleras hur kommunen arbetar med konst enligt enprocentsregeln.⁴

Konstprogrammet utgår från följande inriktningar som beskriver Botkyrkas ambitioner med konst i kommunen: *Bredd och spets*, *Konst och delaktighet*, *Konstens roll i stadsplanering* samt *Konstnärlig frihet*. Dessa är här rubriker, och till samtliga avsnitt finns ett antal målformuleringar som gäller satsningar under programperioden.

Bredd och spets

För att lyckas med det demokratiska uppdraget och vara angelägen för alla Botkyrkabor ska Botkyrka konsthall arbeta utifrån platsen Botkyrka, lyssna in de aktuella diskussioner och samtal som pågår men också stimulera kreativitet och lyfta fram konstlivet lokalt, samt knyta an till ett bredare, internationellt konstfält. Att konsten präglas av både ett lokalt, nationellt och globalt perspektiv är grundläggande för ett kreativt kunskapsutbyte.

Att skapa rum för möten och engagemang mellan både nationellt och internationellt verksamma aktörer och Botkyrkas konstliv är värdefullt och avgörande för att utveckla både konstfältet, såväl som samhället i stort. Genom en mångfald av uttryck och röster blir konsten relevant för Botkyrkas invånare. Därför arbetar Botkyrka konsthall med såväl professionella konstnärer, som de som arbetar konstnärligt vid sidan av annat.

Utställnings- och programverksamheten är precis så mångfacetterad som den samtida konsten och samhället i stort. Utöver utställningar i konsthallen i Fittja genomför Botkyrka konsthall en mängd olika projekt utanför konsthallens väggar, ibland tillsammans med lokala aktörer men även med institutioner och samarbetspartners utanför kommunen.

Utställnings- och programverksamheten erbjuder besökarna ett intressant och spännande möte med den samtida konsten. Här är både igenkänning och utmaning, såväl som upplevelser och gemenskap viktiga ledord. Att arbeta med en mängd olika konstnärer och aktörer från olika fält innebär att Botkyrka konsthall kan erbjuda Botkyrkaborna ett varierat och nyskapande program.

³ Se Strategi Kreativa Botkyrka (KS/2014:188).

⁴ Se mer under rubriken "Konstens roll i stadsplanering".

Botkyrka kommun började göra konstinköp under 1960-talet, då var merparten av konstnärerna lokalt och nationellt verksamma. Sedan tidigt 2000-tal köps även verk av internationella konstnärer in. Samlingen präglas av en mångfald, både i fråga om material och teknik men också när det gäller kön, ålder och etnicitet bland konstnärerna. Det som förenar dem är att de är intressanta och viktiga konstnärskap som visar på både bredden och spetsen i den samtida konsten. Inköpen idag görs huvudsakligen i samband med utställningar och andra projekt i Botkyrka konsthalls regi. Verken som tillhör konstsamlingen placeras ut i verksamheter där både tjänstepersoner och Botkyrkabor arbetar, lever och rör sig, med målsättningen att konsten ska vara närvarande och en självklar del av livet.⁵ Botkyrka kommun har också ett ansvar att förvalta konsten över tid och säkerställa verken för kommande generationer.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Att arbeta nyskapande för att tillgängliggöra den samtida konsten för fler och på så sätt nå ut till en bredare publik.*
- *Att stärka relationer och samarbeten mellan det lokala konstlivet i Botkyrka och ett större nationellt och internationellt konstfält.*
- *Att utveckla arbetssätt för att tillgängliggöra och aktivera kommunens konstsamling med fokus på att fler Botkyrkabor och tjänstepersoner ska ha nära till den samtida konsten i sin vardag, på tex. arbetsplatser, skolor och förskolor.*

Konst och delaktighet

Konst och delaktighet går att relatera till frågan om makt och konsten som ett verktyg för att göra sin röst hörd, vilket i grund och botten handlar om jämlikhet. Alla Botkyrkabor ska ha samma makt och möjligheter att forma sina egna liv och där är konsten och kulturen viktiga pusselbitar, som en del av samhällsbyggandet. Botkyrka kommun arbetar långsiktigt för en hållbar utveckling. Detta arbete utgår från tre grundläggande aspekter av hållbarhet; ekologisk, ekonomisk och social, varav den sistnämnda är nära knuten till mänskliga rättigheter och jämlikhet.

Botkyrka konsthall är en öppen mötesplats som är tillgänglig och tillåtande, och samtidigt en relevant och angelägen samtidskonstinstitution som lockar

⁵ Att Kultur och fritidsförvaltningen ska göra årliga konstinköp formuleras i nämndens reglemente. Se: Reglemente för kultur- och fritidsnämnden KS/2022:00546, s. 3.

besökare från hela kommunen såväl som en konstpublik från resten av Stockholmsregionen och landet.

I Botkyrka spelar konsten en viktig roll för att bidra till gemenskap och lokalt engagemang. För att uppnå detta tar Botkyrka konsthall tillvara Botkyrkabors initiativ och idéer kring aktiviteter och program, samt samarbetar ofta med konstnärer och andra aktörer vars praktiker bygger på delaktighet och samarbeten med boende och besökare i kommunen.

Den pedagogiska verksamheten är ett viktigt verktyg för att stimulera kreativitet hos både barn och vuxna. Utgångspunkten är att inspirera och erbjuda alla Botkyrkabor, oavsett var i kommunen de bor, att ta del av konst genom både skapande och samtal. Konsthallen samarbetar med flera enheter inom Kultur- och fritidsförvaltningen. Då bildkonsten i hög grad går att likna vid ett språk finns det många intressanta beröringspunkter mellan enheterna vilket kan utvecklas i kreativa projekt och verksamheter som kretsar kring ett vidgat textbegrepp och språkutveckling. Det finns också möjligheter för ett fördjupat samarbete med kulturskolans verksamhet inom bild och form, vilket bedrivs på fler platser i kommunen.

För att konstens rum ska vara öppna och tillgängliga för alla, samt att alla Botkyrkabor ska ha lika möjligheter att utvecklas kreativt, krävs det att konstfältet i stort vidgas och demokratiseras. Att bredda rekryteringen till landets olika konstnärliga högskolor är en viktig del, en annan är att stärka ungdomar och unga vuxna i deras kreativitet. Botkyrka kommun arbetar genom Botkyrka konsthall för att stärka utbytet mellan Botkyrkabor och ett konstnärligt akademiskt fält. För att uppnå detta arbetar Botkyrka konsthall bland annat mot den prioriterade målgruppen ungdomar och unga vuxna med målsättningen att stärka ungas kreativitet och att genom riktade insatser och mentorskap ge dem möjligheter att både utveckla det egna skapandet men i förlängningen även öppna dörrar mot konstnärliga utbildningar och yrken.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Konstens roll för ökad social gemenskap, trygghet och engagemang, inte minst genom samarbeten med andra aktörer.*
- *Att stärka det pedagogiska arbetet för att stimulera ett kunskapsutbyte där både barn och vuxna får möjligheten att lära sig olika konstnärliga praktiker, för att på så sätt bidra till att Botkyrkabor, oavsett ålder, har en meningsfull fritid.*

- *Mentorskap för unga; för att bidra till att unga hamnar i studier och arbete inom den konstnärliga och kreativa sektorn. Detta sker både genom samarbeten med andra förvaltningar inom kommunen, så väl som med de konstnärliga förberedande skolorna, konstnärliga högskolor och universitet i Stockholmsregionen.*

Konstens roll i stadsplanering

I Botkyrka kommun ska medborgarna leva och verka i trygga och tilltalande livsmiljöer. Konsten kan spela en viktig roll för att stadsplaneringen ska vara inkluderande och kännetecknas av gemenskap, såväl inom den egna stadsdelen som över kommundelarna. Botkyrka konsthall arbetar därför på olika sätt i gränslandet mellan konst, arkitektur och stadsplanering, vilket relaterar till det nationella politikområdet *gestaltad livsmiljö*.⁶

Synen på konstens roll i stadsplanering är nära knutet till en större diskussion om vem som har tillgång till det offentliga rummet och vem som har makt att påverka det och göra avtryck där. Botkyrka konsthall erbjuder ett välkomnande konststrum att kliva in i, samtidigt är en stor del av verksamheten fokuserad på att låta konsten ta plats utanför konsthallens väggar. Den offentliga konsten både aktiverar och berikar platser runt om i hela kommunen. Detta gäller både konstnärliga gestaltningar i form av enprocentsuppdrag, såväl som andra typer av konstprojekt som ofta bygger på delaktighet och samarbeten.

Botkyrka kommun har sedan 1967 arbetat med enprocentsregeln vilket innebär att minst en procent av den totala byggnadskostnaden vid kommunala ny- och ombyggnationer går till konstnärlig gestaltning. Regeln gäller investeringsprojekt för fastigheter samt gata- och parkmiljöer som används och besöks av allmänheten. Arbetet bygger därmed på ett nära samarbete mellan kultur- och fritidsförvaltningen, teknik- och fastighetsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Enprocentsregeln är en riktpunkt och då det finns skäliga motiv kan mer eller mindre läggas på konstnärlig gestaltning. Detta bestäms av investeringsprojektets karaktär och förutsättningar. Kommunen skall dessutom i möjligaste mån verka för att privata aktörer som bygger lokaler för kommunal verksamhet följer enprocentsregeln.⁷

I enprocentsuppdragen engageras Kultur- och fritidsnämndens *Konstråd*, vilket består av politiker och är ett organ för information och samråd mellan kultur- och fritidsförvaltningen och kultur- och fritidsnämnden i frågor som gäller kulturstipendier och konst enligt enprocentsregeln. Konstrådet har möjlighet att

⁶ Se Regeringen: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/02/prop.-201718110>, (2025-03-12).

⁷ För mer information; Riktlinje för investeringar i Botkyrka kommun, s. 10 (KS/2018:609) och Konstprogram för Botkyrka kommun 2021 - 2025: Förstudie.

lämna synpunkter på ärenden under beredning men har ingen egen beslutanderätt enligt kommunallagen. Detta är principiellt viktigt då det garanterar det armlängds avstånd som ska finnas mellan tjänstepersoner och den politiska nivån, vilket stärker den konstnärliga friheten.

Att den offentliga konsten placeras i rum och på platser där man kanske inte alltid förväntar sig att möta ett konstverk är intressant och skapar möjligheter som det traditionella konstrummet saknar.

I Botkyrka ska samlingen av offentlig konst präglas av en mångfald; både när det gäller upphovspersoner, så väl som tekniker och material. Ambitionen med den offentliga konsten är att det ska vara hög konstnärlig kvalitet och att projekten utmanar vad konst i det offentliga rummet kan vara. En viktig del av arbetet handlar om att ge uppdrag åt konstnärer som inte arbetat med offentliga konstprojekt tidigare. Mångfalden uppnås genom att ha en löpande omvärldsbevakning av konstfältet och att arbeta i samarbete med upphandlingsenheten i kommunen.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och att utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Att utveckla metoder för hur delaktighet kan bli en ännu tydligare beståndsdel i enprocentsuppdragen.*
- *Att öka andelen konstprojekt skapade utav konstnärer som tidigare inte arbetat med offentlig konst i en större skala.*
- *Att stärka Botkyrka kommun och Botkyrka konsthalls position som ledande aktör inom politikområdet gestaltad livsmiljö.⁸*

Konstnärlig frihet

Principen om armlängds avstånd är avgörande och vägledande för Botkyrka kommuns kulturverksamhet. Politiken ska skapa förutsättningar för konstnärer och kulturupplevelser, men aldrig styra konstens innehåll.

För att säkerställa Botkyrka konsthalls övergripande roll, uppdrag och ansvar för konsten i Botkyrka, både idag och i framtiden, är det av stor vikt att konstens oberoende och egenvärde garanteras. Detta gäller såväl utställningsprogrammet och andra aktiviteter i Botkyrka konsthalls regi, som konstinköp och offentliga gestaltningsuppdrag genom enprocentsregeln. Konsten får aldrig bli ett instrumentellt medel för politiska viljor. Konstnärer ska kunna verka fritt i Botkyrka utan rädsla för censur eller självcensur.

⁸ För mer information; Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110).

Arbetet med konst i Botkyrka påverkar konstpolitikens utformning på både lokal, regional och nationell nivå. Därför är Botkyrka konsthall medlem i olika intresseorganisationer som arbetar för att utveckla fältet och stärka villkoren för både institutionerna och verksamma konstnärer. Detta är en viktig del i arbetet med att garantera den konstnärliga friheten.

Botkyrka konsthall prioriterar under perioden att genomföra insatser och utveckla arbetssätt vad gäller:

- *Botkyrka kommuns och Botkyrka konsthalls roll som inspirerande och tongivande aktör inom det konstpolitiska fältet.*
- *Att förbättra konstnärers arbetsvillkor.*
- *Att fortsätta arbetet enligt principen om armlängds avstånd.*

Centrala begrepp och definitioner

- **Armlängds avstånd;** Principen om armlängds avstånd formulerades av nationalekonomen John Maynard Keynes efter andra världskriget. Grundtanken är att politiken fattar beslut om anslagen till kultur men aldrig över det konstnärliga innehållet för att på så sätt garantera att konsten är fri och obunden och inte blir ett verktyg för olika politiska propagandasyften. Myndigheter som Kulturrådet och Konstnärsnämnden garanterar detta på statlig nivå.
- **Konstnärlig kvalitet;** Den konstnärliga verksamhet som bedrivs i kommunen genom Botkyrka konsthalls arbete ska vara av hög kvalitet. Det är dock viktigt att poängtera att kvalitetsbegreppet inte är något fast och statiskt utan något som förändras mellan tid och rum, mellan genre och teknik och mellan grupper och individer. Botkyrka konsthall arbetar utifrån ett föränderligt kvalitetsbegrepp som bygger på en idé om en mångfald av kvaliteter. Detta återspeglas i formuleringen *bredd och spets*. För att garantera hög konstnärlig kvalitet är det avgörande att expertisen, tjänstepersoner med rätt kunskap, arbetar med innehåll och verksamhetsutveckling.
- **Gestaltad livsmiljö:** Politikområde som bland annat beskriver arbetet med offentlig konst. Följande målsättning driver arbetet: "Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat

samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.”⁹

- **Enprocentsregeln;** Är en ekonomisk princip som anger att minst en procent av den samlade kostnaden vid offentligt finansierad ny-, om- och tillbyggnad ska avsättas för konstnärlig gestaltning. Enprocentsregeln antogs av riksdagen 1937.
- **Offentlig konst;** Kan beskrivas som den konst som produceras utanför konstinstitutionens (i det här fallet, Botkyrka konsthalls) väggar. I Botkyrka kommun finns både platsspecifika verk som tillkommit genom enprocentsregeln samt lös konst, via årliga konstinköp. Den lösa konsten är alltså inte platsspecifik, utan kan omplaceras.
- **Yrkesverksam/professionell konstnär;** Konstnär som antingen har erlagt konstnärlig högskoleexamen, har dokumenterad erfarenhet inom bild- och formkonst, eller studerande vid svensk eller utländsk konsthögskola.

För mer information och bakgrund till *Konstprogram för Botkyrka Kommun 2026–2030* se bilagan *Konstprogram för Botkyrka Kommun 2021–2025: Förstudie*

⁹ Se Regeringen: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/02/prop.-201718110> (2025-03-12)